СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 102. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 1. травня, 1929.

VOL. XXXVII. No. 102. Jersey City, N. J., Wednesday, May 1, 1929. THREE CENTS.

ЗБЕРІМ ВЕЛИКОДНУ ПИСАНКУ ЯК ВЕЛИКОДНИЙ ДАР РІДНІЙ ШКОЛІ В КРАЮ

ГУВЕР ПРОТИ ВИЗНАННЯ СОВІТІВ

ПІД ТИМ ОГЛЯДОМ БУДЕ ПРОДОВЖУВАТИСЯ ПОЛІТИКА КУЛИДЖА. АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПОПИРАЄ УРЯД.

ВАШИНГТОН, 30. квітня. — Матю Волл, заступник президента Американської Федерації Праці, оголосив листа, якого одержав від секретаря стейту Стимсона, а в якому обговорене становище Гуверової адміністрації до совітів.

Стимсон підносить, що нема надії, щоби зайшла яка зміна та щоби президент Гувер згодився на визнанне совітів. Дуже можливо, що сенатор Бора розпічне сильну акцію в справі визнання й не виключене, що така резолюція може знайти в сенаті більшість і перейти. Та це ситуації не змінить. Гувер остане при своїм і під тим оглядом конґрес нічого не вдіє.

Волл заявив, що й Американська Федерація Праці відноситься до справи визнання совітів неприхильно.

ТКАЦЬКИЙ СТРАЙК ПЕРЕД СЕНАТОМ.

СЕНАТОР ГВІЛЕР ДОМОГАЄТЬСЯ ДОХОДЖЕНЬ В СПРАВІ ВИЗИСКУ ТКАЧІВ.

ВАШИНГТОН, 30. квітня. — Сенатор Гвілер, демократ з Монтани, вніс резолюцію, якою домагається, щоби Сенатський промисловий комітет розпочав доходження в справі положення ткачів у Каролайні, де саме відбуваються ще далі ткацькі страйки.

Гвілер подав, що вніс ту резолюцію в порозумінню з Ґріном, президентом Американської Федерації Праці. Разом з тим зазначив, що в ткацьких фабриках на полудні мають панувати дуже погані відносини, що робітників змушують працювати по 60 годин на тиждень, що платня не вистарчає на життє та що ворожі робітникам елементи пірвали робітничого провідника і спалили юнійний дім.

НА ДОПОМОГУ СТРАЙКУЮЧИМ.

МОЛОДЕНЬКА ВАЙОЛЯ ГЕМПТОН СТОЇТЬ НА ЧОЛІ КОМІТЕТУ, ЩО ЗБИРАЄ ЖЕРТВИ НА СТРАЙКУЮЧИХ ТКАЧІВ.

НЮ ЙОРК, 30. квітня. — До Ню Йорку прибув з Північної Каролайни ткацький комітет, на чолі якого стоїть молода, 17-літна дівчина, Вайоля Гемптон. Комітет має розпочати збірку в справі допомоги 10,000 страйкуючим ткачам.

Делеґація возьме участь в робітничій демонстрації з приводу Першого Травня.

З ПОВСТАНЦЯМИ КРУТО.

ФЕДЕРАЛЬНІ ВІЙСЬКА ПРОЙШЛИ НЕПРИСТУПНИЙ ПРОСМИК БЕЗ СПРОТИВУ З БОКУ ПОВСТАНЦІВ.

МЕКСИКО СИТІ, 30. квітня. — Центральне правительство подає, що повстанці далі відступають. Федеральні війська перейшли вже неприступні гори й заняли без боротьби місто Сонору.

Виходить, що повстанці залишили найкращу нагоду до опору й скупчують свої сили над мексиканськo-американською границею, щоби спастися в критичній хвилі переходом на американську територію.

ЗА РЕВІЗІЄЮ ДОКТРИНИ МОНРА.

ГАВАНА, 30. квітня.—Часопис „Діяріо де ля Маріна" атакує в своїй передовиці доктрину Монра. Говориться там, що та доктрина доводить до щораз більшого напруження між Злученими Державами і Латинською Америкою, яка підозріває Злучені Держави о імперіялізм. Супроти цього треба, щоби президент Гувер дав виразну інтерпретацію тої доктрини відносно Латинської Америки, бо так, як було досі, то кождий натягав ту доктрину після свого уподобання.

СТУДЕНТИ ПРОТЕСТУЮТЬ.

БОРОНЯТЬ ЧЕСТИ СВОЇХ СТУДЕНТСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ.

ФИЛАДЕЛФІ, Па., 30. квітня. — Студентська щоденна ґазета, яку видають студенти пенсилвенійського університету, запротестувала проти артикулу пастора Гарта, в якім пастор накинувся на студентські товариства, звані „Франтернітіс". Пастор закидає тим товариствам, що вони являються розсадниками розпусти. Студенти твердять, що це безпідставна видумка, бо по тих домах не пють, ні не пускають до них жінок. Тільки кілька разів до року відбуваються там студентські вечерниці з танцями. Це все.

ФІНИ ОРҐАНІЗУЮТЬСЯ.

НЮ ЙОРК, 30. квітня. — Скандинавсько-американське пресове бюро доносить, що заснувалося фінсько-американське товариство, яке поставило собі за ціль обєднати 300,000 Фінів, котрі живуть тут в Америці. Товариство хоче розбудити в молодім фінськім поколінню, родженім тут в Америці, любов до Фінляндії та запізнати його з культурними й економічними багацтвами того краю.

КУЛИДЖ СКІНЧИВ СВОЇ СПОГАДИ.

НЮ ЙОРК, 30. квітня. — Бувший президент Калвин Кулидж скінчив свою автобіоґрафію, яку почав писати по уступленню з президентури. Кажуть, що ніякий письменник не був би в силі так скоро списати того рода споминів. Спомини обіймають пять артикулів. В 45,000 словах переповів Кулидж ціле своє життє й часи свого перебування у Білому Домі.

Між иншим підніс Кулидж те, що в його жилах пливе індіянська кров.

ПЕРЕВОЗЯТЬ МЯСО БЕЗ ЛЕДУ.

З Шикаґо прибув до Ню Йорку транспорт свіжого мяса, перевезений у ваґонах залізниці „Ірі". Мясо не було заморожене давним способом. У ваґоні не було леду, бо знайшли инший хемічний спосіб, який втягає в себе випари з мяса й задержує мясо свіжим без замороження.

ТАЙНА КОМУНІСТИЧНА ДРУКАРНЯ.

У Львові поліція мала зліквідувати тайну комуністичну друкарню, котру мав вести Семків. Хто це є, поліція досьогодня не подала комунікату, лише голосно розтрубіла, що це була центральна друкарня, що Семкова застали при праці, що найшли масу комуністичної літератури і т. д. Слідство в цій справі ведеться дальше. Причиною арештовання мав бути поліційний донос.

ОГИДНЕ ПРИСЛУЖНИЦТВО.

Свято імянин Пілсудського на Волині знайшло приклонників і учасників також і серед Українців. Зокрема торжественно святкували їх в Луцьку. Відбулася панахида, проповідь у честь Пілсудського, а опісля на академії виступили такі спасителі українського народу, як Сашка Ковалевський, ред. Певний і инші.

МОСКВА ТОРГУЄ БОГАТСТВАМИ УКРАЇНИ.

В цьому році експорт донецького вугілля вже в чотири рази перевищує плянові передбачення. Особливо міцну позицію займає українське вугілля на французькому ринку. З відомою французькою фірмою Сюіт складено ґенеральну угоду на поширення донецького вугілля у Франції. Недавно Донвугілля склав угоду з мілянським маґістратом та двома визначнішими італійськими фірмами на вивіз вугілля до Італії.

Провадяться переговори з американськими фірмами. Недавно відряджено для спроби в Америку шість великих океанських пароплавів з антрацитом. Спроби використання вугілля на американських ринках ще раз підтвердили, що якість донецького вугілля вища за якість американського і навіть анґлійського вугілля.

Поширюється експорт донецького вугілля в Туреччині і Єгипті. В порті Саід відкрито велику бункерну стацію для постачання вугіллям закордонних пароплавів. Останнього часу донецьким вугіллям дуже зацікавились турецькі залізниці, що досі користувались мішаниною свого, анґлійського і французького вугілля.

Цікаво відзначити, що експорт вугілля до Греції в цьому році збільшився в два рази. Останнього часу спостерігається великий попит на українське вугілля в скандинавських країнах. Донвугілля провадить тепер переговори з деякими фірмами щодо експорту.

Є великий попит на донецьке вугілля на бункерних стаціях в ріжних чорноморських портах.

ПИСАНКА НА РІДНУ ШКОЛУ.

Замісць великодних святочних желань зложили на Рідну Школу в старім краю.

У. Н. Союз: по $5: Т. Ґрицей, І. Каштанюк, Р. Слободян, В. Левчик; по $2: А. Онисик; по $1: Ольга Милянович.

Адміністрація „Свободи": по $5: С. Ядловський і П. Маційовський; по $1: Марія Левчик.

Друкарня „Свободи": по $5: Текля Коломиєць; по $3: Е. Парніцький; по $2: Й. Сілецький, С. Гладкий, В. Кушнір, І. Левицький; по $1: С. Шимон, Т. Ґіль, Н. Янкович, С. Туренчак.

Редакція: по $5: Л. Мишуга, В. Кедровський; по $2: О. Стеткевич.

Разом зібрано $66 і відослано до краю через Обєднаннє.

НА ПАМЯТНИК ДЛЯ АВТОРА НАЦІОНАЛЬНОГО ГИМНУ.

Гром. **Михайло Зазуляк** переслав $1 замісць святочних желань на будову памятника на могилі о. Михайла Вербицького, творця „Заповіту" й нашого національного гимну „Ще не вмерла Україна".

АКАДЕМІЯ НАУК ЗАПРОВАДЖУЄ НОВИЙ ПРАВОПИС.

Президія ВУАН ухвалила в дальших академічних виданнях дотримуватись нового українського правопису, що його затвердив НКО УСРР.

ДРУГА УКРАЇНСЬКА ПЕРЕСУВНА ОПЕРА.

Орґанізація пересувної опери Правобережа на сьогодні перебуває в такому стані: провадиться комплектування трупи, підписано угоди з Окрвиконкомами на роботу колективу протягом десятьох місяців, намічається репертуар т. ін. Відкриття сезону відбудеться у Винниці в травні.

В своїй роботі пересувна опера братиме на увагу досвід роботи українських опер, що вже існують протягом кількох років. До репертуару введено такі опери: „Тарас Бульба", „Кармен", „Аїда", „Фавст" та кілька инших. До складу опери запрошують артистів певної художньої кваліфікації, переважно з молоді. Взагалі опера матиме в свойому складі близько 120 осіб. Матеріяльну базу опера матиме з дотацій окрвиконкомів та з плати за вистави. Слід зазначити, що з орґанізацією української пересувної опери пощастить понести українську музичну культуру до найширших мас населення і завдати серіозної поразки ріжним халтурним трупам.

НІМЕЦЬКІ СПЕЦІЯЛІСТИ В ХАРКОВІ.

Дня 29. березня виїхав до Москви відомий німецький учений, спеціяліст у питаннях будівництва, проф. Макс Меєр. Перебуваючи в Харкові, проф. Меєр прочитав кілька лекцій з питань раціоналізації і механізації будівельних робіт, а також про німецьку систему підготовляти спеціялістів для будівельної промисловости. Крім того проф. Меєр проконсультував кілька проектів капітального будівництва, що їх опрацював Індустрбуд.

Дня 2. квітня до Харкова приїхав проф. Кляйнльоґель, відомий німецький спеціяліст у питаннях будівництва. Проф. Кляйнльоґель прочитав у Харкові кілька докладів для широких кол спеціялістів, професури і студентства.

„ПРОЛЕҐАРСЬКІ КАНДИДАТИ".

Вища військова влада на Україні видала наказ, щоби в біжучім році до військових шкіл приймати тільки пролетарських кандидатів, бо инші виказали себе дотепер як непевний у війську елемент. Для підготовки робітничої молоді до військових студій уряджено 35 підготовчих курсів.

КАРА СМЕРТИ.

У Винниці скарано на смерть двох селян, Левченка та Мельника, за замордовання комуніста Короля. У Вознесенську комісар Говорун мав відібрати селянинови Чернишенкови, як „кулакови", хату та ґрунт. Чернишенко забив Говоруна і його за це покарано на смерть.

З ВЕЛИКОГО ЗАХОПЛЕННЯ ПРЕДМЕТОМ ВИКЛАДУ НЕ ПУСТИЛИ ЛЕКТОРА ДО САЛІ.

Дня 7. березня відомий антропольоґ, професор Кречмер, мав відбути у Відні відчит на тему про звязок між формою тіла і характером. На відчит прийшло стільки слухачів, що саля не могла вмістити й невеликої їх частини. Публика густим натовпом заняла всі входи до салі, стараючись ліктями та пястуками добитися вступу. Коли професор Кречмер з адміністратором відчиту, проф. Фрідюнґом, прийшов і хотів пройти до салі, то йому не повірили, що він є лектором і також не пустили. Щоб покласти кінець скандальним сценам, проф. Ваґнер Явреґ оголосив, що відчит відкладається. Але публика йому не повірила і до 10 години вечора держала опорожнену салю під облогою. Чи викликала би в українськім інтеліґентнім суспільстві яканебудь наукова тема таке зацікавлення і чи знайшлаб таких упертих слухачів?

ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКОЇ ҐРАФІКИ.

Музей Українського Мистецтва взявся тепер до орґанізації виставки сучасної української книжної ґрафіки за період 1923—28 рр.

Досі Харків такої виставки не бачив, а разом з тим за останні часи українська книжкова ґрафіка дає багато цікавого. Успіхи наших ґрафіків в Кельні, в Ленінґраді і т. д. примушують особливо уважно ставитись до цієї галузі мистецтва.

Для Харкова виставка матиме велике значіння ще й тому, що у нас скупчено багато видавництв, які можна буде побачити й використати для своїх видань.

Музей Українського Мистецтва тепер склав картотеку потрібних експонатів. Для керування роботою по виставці Музей зорґанізував Виставочний Комітет, в якому беруть участь мистецькі, громадські та професійні орґанізації.

Взяти участь у виставці згодились видавництва й окремі мистці. Тепер уже надходять матеріяли від ДВУ, Книгоспілки, „Руху" і т. д.

Виставка відкривається до Дня Преси в приміщенні Музею Українського Мистецтва.

ЗЇЗД КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ В СССР ЗАКІНЧИВСЯ СПОКІЙНО

НА ЗВЕРХ ЗДАЄТЬСЯ, ЩО В ПАРТІЇ ПРИЙШЛО ДО ПОВНОГО ПОРОЗУМІННЯ. ОПОЗИЦІЯ БОЯЛАСЯ ПІДНЕСТИ СВІЙ ГОЛОС.

МОСКВА (СССР), 30. квітня. — Зїзд всеросійської комуністичної партії закінчився спокійно, хоч і заповідався дуже голосним. Здавалося, що гостра боротьба, яка була на передодні зїзду підчас засідань центрального комітету партії, є лише приґравкою до тієї боротьби, що буде на партійному зїзді. Але факти показали, що на засіданнях партійного комітету відбувся рішаючий бій між Сталіном та його противниками. Сталін вийшов переможцем і вже ніхто з опозиції не посмів піднести свого голосу на пленарних засіданнях зїзду партії.

Тому треба вважати, що на деякий час боротьба в комуністичній партії в Росії притихне. Зїзд ухвалив резолюцію, яка гостро засуджує праві ухили в партії, а ґазета „Ізвєстія" закликає визначніших правих опозиціонерів стати до практичної роботи й показати свою льояльність до партії.

ТРОЦЬКИЙ НЕСПОКІЙНИЙ.

ШУКАЄ МОЖЛИВОСТИ ВИЇХАТИ З ЦАРГОРОДУ КУДИ ИНДЕ. МОЖНА СПОДІВАТИСЯ КОЖНОГО ЧАСУ АТЕНТАТУ НА НЬОГО.

ЦАРГОРОД (Туреччина), 30. квітня. — Троцький певний, що Німеччина відмовила йому візи під впливом радянської Росії, яка хоче тримати його в Царгороді, бо він тут, не знаючи турецької мови й не володіючи добре французькою, не зможе виявити відповідної активности. Але Троцький за всяку ціну хоче виїхати кудинебудь з Туреччини.

Залишатися йому тут довше небезпечно з двох причин. Перше, клімат важкий для здоровля Троцького, а друге, його кожного разу може застрілити хтонебудь з тих російських еміґрантів, що напів божевільними сновигають по Царгороді.

ЗА СВОБОДУ МОРЕЙ.

ЛОНДОН (Анґлія), 30. квітня. — Партія Праці видала спеціяльну брошуру, призначену питанню свободи морей. Вона твердо стоїть на тому, що всі відкриті моря мусять бути свобідними для плавби, як в часі мира так і в часі війни. Тому партія виступає проти морської бльокади воюючих держав.

ПРОТИ СУБМАРИН.

АНҐЛІЯ СТОЇТЬ ЗА ТИМ, ЩОБИ ПІДВОДНИХ ЧОВНІВ НЕ ВЖИВАТИ ДЛЯ ВІЙНИ.

ЛОНДОН (Анґлія), 30. квітня. — Тут шириться сильний рух за тим, щоб Анґлія домагалася при переговорах про обмеження морського збросння скасування підводних човнів. Анґлія пішла на уступки Франції в справі необмеженого вишколення військових резерв, тому вона хоче, щоби Франція та инші континентальні держави пійшли їй на уступки в справі підводних човнів.

Але є мало надій, щоби Франція та Італія відмовилися від вживання субмарин, бо, властиво, вони є головною силою їх фльот, бо ці держави не мають матеріяльних засобів для будови великих военних суден.

НІМЕЦЬКІ КРУЖЛЯКИ.

НІМЕЧЧИНА БУДУЄ НАЙСИЛЬНІШІ У СВІТІ КРУЖЛЯКИ. ФРАНЦУСЬКА ФЛЬОТА ПРОТИ НИХ БЕЗСИЛЬНА.

ПАРИЖ (Франція), 30. квітня. — У французькій пресі появилася стаття одного військово-морського авторитетного автора. В тій статті він доказує, що Німеччина скоро побудує свою фльоту такої сили, що Франція проти неї буде безсильною.

Тепер Німеччина будує нові кружляки, проти яких ніякий військовий корабель инших держав не зможе боротись. Німеччина не звязана Вашинґтонським договором щодо типу кораблів своєї військової фльоти, а тому будує нові кружляки, що будуть мати надзвичайну боєву силу.

Наприклад, кожен кружляк буде мати скорість 25 миль на годину, проти 18 миль скорости, яку досягають французькі великі кружляки. 11-цалеві гармати німецьких кружляків стрілятимуть на віддаль 13 миль, а Франція та инші держави на своїх кружляках мають лише 8-цалеві гармати. Віддаль плавби німецьких кружляків без поповнення запасів буде досягати 10,000 миль і т. д. Автор кличе Францію до розбудови своєї фльоти.

УМЕР ҐЕНЕРАЛ СТЕПАНОВІЧ.

БЄЛГОРОД (Югославія), 30. квітня. — На 73 році життя вмер герой Великої Війни, сербський ґенерал Степановіч. Він вславився своїм командуванням сербською армією ще в 1912 році підчас війни Сербії та Болгарії проти Туреччини.

У Великій Війні Степановіч командував сербською армією, що була в складі антантських военних сил на Балканському півострові, які розбили болгарську армію.

СЛІДИ ВІЙНИ.

ПАРИЖ (Франція), 30. квітня. — В Альзації загорівся ліс, який підчас Великої Війни знаходився в смузі військових подій. Пожарна сторожа не могла гасити вогню, бо весь час тріскали в лісі гарматні набої, що валялися там ще з часів війни. Часами чути було страшні вибухи, коли вогонь досягав уже давно забутих складів гарматних набоїв.

Лише великий дощ припинив пожежу.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 6, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МАТЕРІЯЛЬНІ КОРИСТИ ЧИ САМОСТІЙНІСТЬ?

Філіпіни й Україна. Дивне зіставлення, скаже дехто, прочитавши таке порівнання. Бо якаж тут схожість? Хіба в однім, що як Філіпіни так й Україна не є самостійними землями, а о це саме нам ходить.

Філіпіни знаходяться тимчасово в руках Злучених Держав. І нема сумніву, що Злучені Держави зробили дуже багато для економічного й культурного піднесення цеї країни. Вже з того огляду не можна рівнати окупантів, які розсілися на українських землях, з окупацією Філіпін. Бо Злучені Держави Філіпіни підносять, а окупанти українських земель спинюють культурний й економічний розвій загарбаних українських земель, руйнуючи те, що український нарід своїми власними силами будує.

На філіпінських островах, як і на українських землях, пробудився рух за повною державною незалежністю. Злучені Держави отверто признають, що згодяться на повну самостійність Філіпін, як населення піднесеться культурно, економічно й політично до тої міри, що буде здібне собою правити. На українських землях польські, румунські й чеські окупанти взагалі не думають ніколи віддавати українських земель, а червона Росія формально признає нам право на самостійність, а фактично держить далі Україну в своїх лабетах, з яких її по добрій волі певно не випустить.

Злучені Держави намагаються прихилити до себе філіпінське населення й раз-у-раз висилають ріжні комісії, щоби лагодити ріжні конфлікти й збагнути, як піти назустріч бажанню філіпінського населення. Окупанти українських земель знають тільки одну методу розвязки українського питання: суди й вязниці, розстріли й грабунки.

Без сумніву, що дорога, якою ступають Злучені Держави, є шляхотна в порівнанню з окупантами українських земель. Але погляньмо на справу з иншого боку. А маємо тут на думці т. зв. резолюцію Темберлейка, якою домагаються обмежити вільний вивіз цукру з Філіпін до Злучених Держав. Цукор це головна економічна підстава Філіпін. Маючи вільний ввіз до Злучених Держав, може він свобідно видержати конкуренцію з цукром инших країв. Таке саме є і з нашими продуктами.

Проти цеї резолюції виступив теперішній секретар стейту Стимсон, бувший губернор Філіпін. Свій спротив мотивував Стимсон тим, що матеріяльні користи держать Філіпіни при Злучених Державах. Не буде їх, зачне рости рух за незалежністю. Більший утиск і більший економічний визиск збільшують змагання до самостійности. А хвилеві користи, концесії на банки, університети і т. п. той рух присипляють.

С. Ядловський.

З ПРИВОДУ 17-ОЇ КОНВЕНЦІЇ У. Н. СОЮЗА

Розбудовуймо організацію, уважаймо її своєю рідною, нашим, власним добром, яке треба заховати й до якого ще багато треба прибавити. Наша молодь, Сиротинець і реасекурація наші найважніші чергові завдання.

Українська іміграція в Америції переживає переломову хвилю. А з нею й У. Н. Союз. Тому наближаючася Конвенція має тим разом особливше значіння, бо прийдеться їй забрати голос у справах, які готові вирішити дальше майбутнє нашої організації й заважити на цілім американсько - українськім життю.

Іміграція припинена. Через те й припинений такий зріст У. Н. Союза, якого можна й треба було надіятися, коли Союз має остати надалі солідною й добре забезпеченою інституцією. Через те й особливо осторожно треба поступати з майном У. Н. Союза, принаймні на так довго, доки ми не притягнемо до організації стільки молодого покоління, що ми можемо бути спокійні за дальшу долю інституції й за те, що молодь вже так привязалася до неї, так її полюбила й так про неї дбає, що вже вона сама подбає про те, щоби вона росла й розвивалася.

Та наразі того ще нема. Тому ми старі мусимо далі руками й ногами держати ту інституцію, що коштувала нас труду десяток літ. Та читаючи проекти, виходить, що ніхто инший, а таки ми старі завзялися закопати У. Н. Союз до гробу. Ми самі хочемо дати йому тепер такого грошевого прочуханця, від якого він готов упасти, щоби вже більше ніколи не піднестися. А все те через те, що ми забуваємо на одно, а саме на те, що У. Н. Союз не є побудований на **бизнесових підвалинах**, а на ідеї **взаїмної помочі.**

Ось попробуймо придивитися близше нашому Союзови. Візьмім, приміром, посмертне на життя. Подивімся на вкладки, обрахуймо, скільки наших членів доживає того віку, щоб вони вплатили до організації те, що їх родина по їх смерти візьме. Зробивши сей підрахунок, переконаємося; чи наша організація може думати про звільнювання старих членів по якімось часі від плачення вкладок. А далі, кождий з нас знає, що ті вкладки плачення є обчислені після табелі, яка бере пересічне життя членів під увагу, а не певний час, по якім член мігби не платити.

Перейдім тепер до других родів обезпечення, як ендавмент, олд ейдж і гол лайф. Тут вже можна дістати всю свою асекурацію по 20 літах, можна платити лишень до 70 літ життя, можна дістати і грошеві звороти, виплачені посмертні і т. д. Введення в життя того рода обезпечень коштувало нашу організацію грубі тисячі. А якіж наслідки? Дуже а дуже слабонькі. Всього заасекурувалось досі в нових родах 378 членів. Каже дехто, що вкладки зависокі, більші ніж у Метрополітен, Пруденшел і т. п.; кажуть, що треба щось робити, бо люди не хотять вступати. В тім то й цілий сук справи. Ми, Союзовці, памятаймо, що ми не є Метрополітен, ні Пруденшел, і не міряймо себе з ними, бо в той спосіб не дійдемо до ніякого мудрого заключення. Приймім, що наші вкладки подекуди більші (але не всюди) як в повисших американських асекураціях. Тут маємо на думці вкладки без других фондів. Чи ми застановлялися над тим, чому воно так, а не инакше мусить бути? Правда, що коли купуємо щось у великій скількости, дістаємо дешевше, а коли купуємо ту саму річ в малій скількости, платимо більше. Значить це, чогож ми беремося порівнювати себе з Метрополітен або Пруденшел? Дотого в Метрополітен чи Пруденшел 75% членів це самі професійні і т. п. особи. В асекураційний мові є вони знані як „гуд різкс". 25% належить до „гевіер різкс". А якжеж представляється воно в нас. Чи не навпаки? І от, коли ми холоднокровнійше над сим застановимось, побачимо, що й у тих родах не можна, принаймні тепер, сподіватися якихось поцілекш, як що не схочемо пхнути організацію в безодню.

Тепер перейдім до фонду резервового. Сей фонд буде організація на запас. Це шпихлір для фонду посмертного, призначений на випадок якоїсь кризи, нещастя, пошести, от як інфлюенца то що, коли фонд посмертний був вже на вичерпанню. Через те не можна цього фонду навіть правно вживати на инші цілі в організації.

А тепер фонд бідних. Сей фонд призначений для порятунку членів калік, невилічимо хорих і т. д. Тим фондом організація може вже ширше розпоряджатися, коли він є доволі сильним; з нього можна виплачувати більші суми в даних случаях, або можна навіть в серіозних випадках платити з него членські вкладки до фонду посмертного за члена, котрий не може сам платити і заслугує на се. Це можливе тільки в серіозних випадках, бо колиби делегати перевели того рода ухвалу, а відділи опісля зголосили пару соток членів, тоді прийшлось фондови посмертному платити з сего фонду сотки долярів місячно, а тоді запомоговий фонд ледви дихавби. Тому, колиби в справі сего фонду мали зайти які зміни-полекші, сей фонд мусить підпасти дуже строгій контролі і осторожности.

Перейдім тепер до фонду адміністраційного. Треба його поділити на дві части, а то 7 ц. на адміністрацію організації, а 30 ц. на орган. Візьмім вперед 7 ц. на адміністрацію. Досі приходить до сього фонду пересічно на місяць від 20 тисяч дорослих членів $1,400. З того розходи виносять: платня уряду місячно $550, податки від реальности місячно $250, друки для нашої організації і відділові прибори місячно пересічно $150, почта $50, світло, опал, чищення $100, стейтові податки асекураційні $55, стейтові контролі $20, асекурація $10, бонди $25. Отже найконечніші видатки з тих $1,400 виносять на місяць $1,210, та берім округло лишень $1.000. Остає надвишка $400. З сеї надвишки домагаються Союзовці, щоби покривати видатки календарів, котрих видання коштує річно до $4,000, видатки поїздок уряду, процентів від вложеного капіталу в будинок Союза й амортизація капіталу, вложеного в нього, та десятки других менших видатків, а найголовнійше: се платні для місцевих секретарів. Панове Союзовці, чи се можливе? А прецінь хто як хто, але головний уряд знає, які тяжкі обовязки, працю і відвічальність відділових секретарів і дуже тішився би, щоб відділові секретарі були відповідно винагороджені за їх працю.

Дальше, дуже а дуже побажаним булоби, щоб на сій конвенції перейшла ухвала, щоби відділові секретарі були вибирані на протяг часу від конвенції до конвенції, та щоб не змінювати їх майже що року, хіба, що є на це достаточна причина. Так вибирані секретарі відділові моглиби далеко більше зробити для організації і для відділів. Тому треба бути вирозумілим на того рода справи. Досі організація наша дає своїм відділовим секретарям все, що тільки можливо, а коли хочеться дати їм те, що вони варта, треба знайти на це фонди. Дехто може говорити, що адміністраційний фонд виносить понад $42,000 і є з чого платити. Та так воно не є. Фонд адміністраційний мав з кінцем 1928 р. понад $42,000, однак це лише на папері, бо хто слідить справоздання фінансові, той знає, що з тих $42,000 є сума $31,000, яку ужито на закупно додаткового дому під будову нового і видано на кошти будови нового.

Приходить тепер 30 ц. за орган. Щож тут діється? Кождий член, котрий одержує орган, платить на рік за нього $3.60. З тих $3.60, за пересічно 303 чисел на рік, коштує папір 89 ц., почта 33 ц., чоловік, електрика (павер) 58 ц., папір до паковання, шнурків 55 ц., стенсі, систем картки, адресар 56 ц., робітник 72 ц., разом $3.63. Значить, що друкарня до кождого члена додає тепер 3 ц. річно, котрі мусить заробити з других бизнесів, як оголошення, друкарські роботи, книгарня і т. п. Відтім же тепер тій друкарні оголошення і ухвалім, що відділи мають мати їх за дармо, викинимо оголошення, бо, мовляв, відділи знають, які цигарки ліпші, або які рекорди ліпші купувати, а дотого ухвалім, що орган має виходити в додатку на 6 чи 8 сторін, тоді побачимо, що ми за господарі й які ми ще наївні, коли віримо, що з порожного можна наляти. І чи веде хто таку господарку у себе в дома? Котрий з нас вимагає від своєї жінки, приїсши їй пейду в суботу, скажім $35, чи $40, щоб вона спекла для нас і родини в неділю гуску, в понеділок курку, у второк качку і ще „твердого" доставила, заплатила рент, приодягла дітвору і т. д. і т. д. і щоб ще і нам дала пару долярів в кишеню. Панове Союзовці! Те, що є з малою господаркою, те саме є й з великою, те саме й з нашою організацією. Щоб мати якісь полекші, перше всього треба обрахувати, що ми даємо, що за се беремо і чи можемо брати більше, коли це неможливо. А коли доконче хочемо брати більше, а з того, що досі даємо, неможливо, тоді мусимо бути приготовані більше дати. Инакше треба вдоволитися тим, що є.

Фонд народний. Над сим фондом нема що богато розводитися. Його можна мати або не мати. Зібрані в нім гроші можна вживати на ту ціль, на яку його збираємо, або на яку ухвалимо.

З фондом конвенційним те саме. А коли переведемо ухвалу й зміну скликування конвенції з дотеперішних на дистриктові, то тим заощадимо пару долярів і їх буде можна обернути на Сиротинець чи щось подібного.

Спитає дехто: Чому я це все пишу? А тому, щоб ми знали, що можливе, а що неможливе та щоб рівночасно звернути уми всіх нас з дотеперішної балаканини на важніші справи.

Ті важніші справи, які, на мою гадку, повинні мати місце на конвенції, є такі:

1. **Наша молодіж в Молодечім Союзі.** Що з нею буде? Яка будучність того Молодечого Союза, коли нас не стане? Як втягнути ту нашу молодіж до своєї організації, щоб вона інтересувалася нею і була готова повести її по нас?

Кождий з нас свідомий того, що до 95% наших дітий навіть не знають, що вони належать до Мол. Союза, бо за них платить батько або мати, в 5%, скажім, знають, але не інтересуються ним. Такий стан дійде до того, що доки родичі платять, є Молодечий Союз; перестануть платити, перестане бути Мол. Союз. Дотого, ми не вічні, по нас дов, які вже відійдуть до відділів, прийдуть наші діти і якщо не розумні господарі свого сімайна, нашим обовязком є передати його в добрі руки нашим дітям.

2. **Сиротинець.** Ся справа не меншої ваги від Молод. Союза. Досі ми слідили за тим, як ся справа прийметься між членством і збирали жертви. За послідних 3 роки ми зложили суму $44,000, з чого сам Союз дав $10,000. Вихід не дуже веселий і тим ходом справи тяжко буде дочекатися Сиротинця.

3. **Реасекурація нашої організації.** Доплину свіжої крови до організації чимраз менше. Матеріял, з котрого дістається нових членів до організації, це не той матеріял, що був, доки не замкнено іміграції. Смертність з року на рік майже подвоюється. Те все не показує на красшу будучність нашої організації і над сим варта застановитися. Коли я говорю за реасекурацію, то говорю лишень за дорослих, а не за молодіж.

Тепер на порушені мною справи, котрі, після моїх поглядів, є важні, мої гадки такі:

1. **Молодечий Союз.** В тім департаменті діти, котрі осягнули 18-тий рік життя, не повинні бути переношені до відділів дорослих, а повинні лишатися в своїх відділах, де вже можливо творити з них відділових урядників. Обовязком тих молодих урядників буде вести свої відділи, а в той спосіб призвичаїмо їх до організаційного життя. Створивши се, вже сама молодь помалу заведе свої звичаї і обичаї, створить з себе спортові клюби і т. п. Се внизу, а вгорі можна мати для них осібного їхнього редактора, котрий говорив би до них і думав би по їхньому. Можна дати їм їхнього секретаря, котрий би провадив з ними організаційну роботу. Те все повинно з початку робитися під контролею: внизу відділових урядників, а вгорі головних урядників. В той спосіб можливо наша молодіж по часі булаби готова перебрати нашу спадщину по нас і повести роботу після наших бажань.

2. **Сиротинець.** Коли його хочемо мати, мусимо раз погодитися з тим, що ми мусимо його самі збудувати своїми власними грішми. Самою жебраниною ми до цього не дійдемо. Треба обовязково самим платити певний податок на сю інституцію, а решту вже, скажім, дожебрати. В початках я також був того переконання, як в котрімсь числі писав п. Ардан, що така інституція як Сиротинець, повинна повстати між нами як одна інституція всіх запомогових українських народних організацій. Тоді булаби вона, а бодай моглаби бути величною, гідною своєї задачі, а тягар її ведення і удержання вправди на всіх членів всіх українських народних запомогових організацій в Америці. Отже, в початках я також так думав і навіть пропагував сю ідею. В теперішних часах уважаю це утопією, а колиби я помилявся, дуже радо повитав би сю хвилю. Можливо, що наші діти цього докажуть, а не ми. Хіба, що станеться з нами якесь чудо. Покищо мусимо одначе самі братися до роботи. Заключення таке: мусимо самі оподаткуватися, а коли думаємо, що фонд народний в нашій організації злишний і організація обійдеться без нього, иншими словами скажім, що хоч як ми раді не забувати за народні справи, однак справа Сиротинця для нас тепер важніша, то можемо перемінити народний фонд на фонд Сиротинця. Потім можемо перевести ревізію фонду заномогового і звідти дещо взяти на сю інституцію. В такім випадку і тоді члени мусілиби зрозуміти, а делегати виразно заявити ухвалою, скільки й за що дається запомоги членам з сього фонду, і коли, бо тепер дійшло до того, що заболить члена голова, пише о запомогу; не треба членови запомоги, то пише по ній тому, що платить на неї.

Реасекурація. Многим можливо та справа буде виглядати навіть смішною. Мені одначе вона не смішна. Я певен, що за яких 10 чи 15 літ не буде вже вона нікому смішною. Бо, як я сказав, свіжої крови що раз менше, а наша шорах старіється й може прийти час, що треба буде підвисшити наші вкладки. Сього можнаби уникнути, якби наша організація була реасекурована в другій, сильнійшій асекураційній компанії, от хочби в таких, як Метрополітен чи Пруденшел.

Ось се тих кілька моїх гадок, які я уважав за відповідне піднести з приводу дискусії над розростом і добром майна, нашим обовязком є це У. Н. Союза.

Б. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ГЕТЬМАНСЬКИЙ СУД

(Історична повість).

(22)

Раз, вже в послідних днях мая, лежачи в саді під грушею, Кравчук почув голоси. Надійшла вся гетьманська родина з полковником Іваном Нечаєм. Кравчук знав, чого сей полковник приїздить до Суботова. Він приїздив до Оленки. Гетьман радо приймав його, бо оба брати Нечаї були добрими отаманами і впливовими старшинами. Даючи одному з них свою доньку, гетьман скріпив би гурток тих старшин, на котрих покладався, як в щастю, так і в нещастю. Побачивши Нечая, Кравчук не сумнівався, що в садку буде почастунок, та що до товариства прийде також гетьманова. Щоби її перейняти в дорозі до саду, Кравчук встав і пішов до хати. Ледви увійшов у сіни, відчинилися двері від комнати гетьманової і вона сама станула на порозі. Побачивши його, відскочила, неначеб несподівано наступила на гадину, і щезла назад за двері. У Кравчука закипіла кров. Значить, що тепер йому нічого боятися, бо ціла родина в саді і о сій порі ніхто з челяди сюди не зайде, метнувся до дверий, відчинив і вскочив у комнату. Не тямлючи себе, шипів до неї:

— Пані гетьманова вже забула, хто перший з тих, котрим вона присягала вірність? Пані гетьманова забула, що відколи я віднайшов її, вона вже не гетьманова, а проста Михайлиха?

Гетьманова хвилю стояла бліда, німа. Але коли він, приступивши до неї, вхопив її за рамя і стис так, що їй аж свічки в очах станули, отямилася і промовила благально:

— Божевільний! Заріжеш мене і себе. Вступися!

— До моєї власної жінки маю право. Моє право більше, як право гетьмана! Він сам віддасть тебе мені, як йому скажу.

— Михайлику, вступися! Чейже знаєш, як воно є. Хочу вернути до тебе... з тобою втечи на край світа. Між нами злагода. Ти вже забув як?

— Я не забув, але мабуть ти забула.

— Я не забула, тільки до сеї пори не можна було.

— Не можна було витягнути ключів зпід подушки? Я тільки ради тих ключів відступив тебе на якийсь час йому.

— Він ключів не ще не взяв від Виговського. Ще не потребував. Аж завтра піде сам до скарбу по золото для татарських беїв і мурзів. Після завтра поїдуть до Криму його посли, отже завтра прийдуть по золото. Сам гетьман знов піде незабаром з військом і ми знов будемо самі. Як верне, знайде гніздо порожне, бо його пташина відлетить з тобою.

— То кажеш, що вже завтра ключі будуть у нього? — Кравчук спитав уже лагідніше.

— Гадаю, що завтра. Очевидно й лишається у нього, бо перед новим походом буде мусів нераз зазирати до скарбу. Іди. Михайлику Я мушу до саду, бо там дожидають мене.

Кравчук ще сильніше стис її рамя і вплявивши в неї горіючі очи, сказав:

— Піду, але ти по дорозі вступиш на хвилиночку до мене.

Вона глянула на нього благальними очима і стала просити:

— Михайлику, не дурій! Хтось з них готов надійти.

— Та чого? Коли всі пішли в сад, то на те, щоби там посидіти.

— Вони там дожидають мене. Я вже й так загаялася. Як зараз не прийду до них, то хтось з них прибіжить по мене.

— Лише на хвилиночку, на малу хвилиночку, — Кравчук ципів і тягнув її до дверий.

— Біснуватий, отямся! Для тої хвилиночки можемо зарізати обоє. Коли ти терпів ціле літо, коли ціле літо я терпіла, щоби потому життя щасливо до смерти, то перетерпім ще тих пару днів.

— Я довше не годен! Тепер, вдивившися в тебе по тій розлуці, я не годен инакше. Як не підеш сама, то занесу тебе.

Кравчук пустив її рамя, щоби обіруч обійміти за стан і винести. Вона відскочила в зад і глянувши у вікно, крикнула:

— Втікай, бо Оленка біжить сюди до вікна. Мабуть вислали її по мене.

Оленка справді надбігла до вікна. Якби не те, що у вікні станула гетьманова і Кравчук присівся за нею до землі, Оленка булаби побачила його. Станувши під вікном, дівча забалакало:

— Мамо, тато кличуть! Казали, щоби ви зараз прийшли, бо вони і Данило підуть до скарбу.

Гетьманова відповіла:

— Добре, добре. Вертай і перекажи, що зараз прийду... Живо!

Коли Оленка відбігла, гетьманова стала картати Кравчука:

— Бачиш, до чого може довести твоя дурійка? Втікай!

— Не знати, чи гетьман задержить ключі у себе, чи на зад передасть зятеви?

Випихаючи Кравчука за двері, гетьманова відповіла:

— Покажеться. Як задержить, тоді я ще цієї ночі вийду з комнати, а ти жди на мене до сіней перед двері спальні моєї тоїй хустину. Будеш у вибі хустину. Тоді ти по півночи вийди до сіней. Я відхилю двері і ключі подам тобі. Ти, негаючись, зараз витисни форму і ключі зараз віддай мені. Під дверми буду стояти, поки назад не віддаш.

— Се буде раз-два, бо віск маю під рукою.

— Отже йди! Я біжу до саду.

Кравчук вернув до своєї комнати, гетьманова побігла в сад. По хвили гетьман і Виговський справді надійшли і пішли до скарбу.

Коли прийшла ніч і в дворі затихло, Кравчук роззувся і вийшов до сіней. Сіни мали вікна, отже світло місяця позволило йому доглянути перед порогом гетьманської спальні білу пляму. Підійшов на встпках близше, схилився і підіймив хустину. Вдоволений вернув до своєї комнати і дожидав півночи. Час ішов йому дуже поволи, але йшов і пройшов. Кравчук знов вийшов до сіней, підійшов до спальні і сів під дверми. Двері відхлилися і висунулася рука з двома ключами, звязаними до купи ремінцем. Кравчук вхопив ключі і відійшов до себе. Ледви зайшов, бо коліна під ним згиналися. На столі стояла запалена ліхтарка, ціла бляшана, тільки з одною маленькою шибкою, яку теж можна було засунути бляшкою. Біля неї на столі лежала грудка, воску. Кравчук сягнув по віск, взяв його в руку і подержавши хвилю, поклав його назад. Судорожно стискаючи ключі в жмені, сів на ліжку і призадумався. Голова стала ходити ходором. Він думав:

(Далі буде).

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ.

Ч. 75.
АНСОНІЯ, КОНН.

Товариство „Запорожська Січ", відділ 67 У. Н. Союза, дає під розвагу шановним делеґатам і делеґаткам на 17-ту Головну Конвенцію слідуючий проєкт:

1. Щоби конвенція відбувалася дальше що чотири роки. А як можливо, то й знести конвенції, бо вони побирають богато грошей, а законодатну владу віддати в руки членів відділів. Місце конвенцій заступити загальним, рівним правом голосовання, за посередництвом бальотів.

2. Фонд конвенційний щоб зістав так як є в цілости, тільки змінити на „фонд боєвий", і держати його тут доти, аж вітчина буде потребувати. Тоді буде велика поміч, бо рік-річно по десять до дванацять тисяч долярів. Як би ми були це зробили давнійше, то тепер мали би вільну незалежну українську державу. Ми нераз говоримо: берім примір від Німців, Айришів, та від наших ворогів, Поляків. Правда, що як прийшла нагода, то американські Німці висилали свої аероплани готові, наладовані, так само й Айриші. Ануж за рік і нам прийде нагода, то з чим ми її використаємо?

3. На половину вибрати новий уряд на слідуючу каденцію.

4. Щоби жаден урядник, або член екзекутиви У. Н. Союза, не був більше вибраний як дві каденції, себто через вісім літ. А як відповідний, то по перерві одної каденції може бути знову вибраний, але без перерви лише через дві каденції. Тим дамо нагоду молодшим навчитись діловодства, та працювати для добра У. Н. Союза і його членів.

5. Головних урядників вибирати так, щоби кождий стейт був відповідно заступлений в складі головного уряду. Це якраз буде демократичне правлінне.

6. До редакційного персоналу „Свободи" добирати спосібних журналістів і співробітників зпоміж Українців, без огляду на їх віроісповіданнє.

7. Діточий маґазин знести, а на його місце в часописі „Свободі" щоби одна сторона була редаґована в англійській мові для української молодіжи, тут родженої. В англійській мові треба містити історію України, ґеоґрафію, а також писати в спрвах орґанізації, про спорт, та мати веселий кутик (фони) і т. д. Тим способом булоби менше кошту, а більше користи, бо молодіж кождий день дивиласьби до часопису й більше зацікавиласьби українською справою.

8. Часопись „Свободу" побільшити хочби на шість сторін друку, бо члени жалуються, що платять за часопись, а читати нема що, лише оголошення.

9. Календар повинен кождий член У. Н. Союза дістати в дарунку раз в рік, бо так робиться всюди.

10. Сиротинець при У. Н. Союзі неможливий, бо нема на се фонду, а на членів великих податків накладати не можна, бо з сего будуть користати наші вороги та инші асекураційні компанії, а наша орґанізація У. Н. Союз може так потерпіти, як ніколи. Фонду запомогового на цю ціль ужити (як декотрі пропонують) не можна, бо після статута У. Н. Союза параграф 167. вповні відповідає свойому призначенню. Тому ініціятори будови Сиротинця нехай подумають ліпше про сталий фонд на його удержання, звідки його взяти, щоби представити народови плян, на скільки осіб, та скільки може коштувати на рік удержанне Сиротинця і т. д. Не дурім самі себе фармою. На нашу думку удержання такої інституції як Сиротинець при У. Н. Союзі, після стейтового закона, буде коштувати річно більше, як сама будова, себто коло сто тисяч долярів. Отже тут вже видно опінію народа.

При кінці нашого проєкту наш відділ бажає шановним делеґатам, і делеґаткам як найліпшого успіху в нарадах конвенційних, і просить вас: радьте над добром нашої орґанізації, щоби запровадити порядок для задоволення всіх членів У. Н. Союза.

Михайло Врухівський, предс.;
Іван Пиріг, секретар;
Теодор Королишин, касієр;
Василь Вавро, делеґат.

Ч. 76.
ТЕЙЛОР, ПА.

Братство св. о. Николая, від. 193 У. Н. Сюза, ухвалило слідуючий конвенційний проєкт:

1. Пар. 169. Домагаємося поправити в той спосіб: Коли член хорий через три місяці, то він мавби право вносити просьбу о запомогу. По упливі других трох місяців знов може вносити просьбу о запомогу, бо тоді лиш йому потрібно. Один раз в рік давати допомгоу цілком замало.

2. Пар. 167. Домагаємось, щоби членови, коли він утратить якусь часть тіла, виплачуваласьби повну суму, яка в статуті зазначена, а не потрібно, щоби член чекав аж на сплати.

3. Пар. 14. каже, що відділ, який складається з 50 членів, є управнений до одного делеґата з одним голосом. Ми бачимо, що декотрі відділи мають лише по кілька членів і висилають делеґата. Не знаємо, звідки взяли таке припорученя, бо той відділ не зложить конвенційних коштів навіть за 20 літ. Ми домагаємося, щоби кождий відділ, числячий 25 членів, мав право до одного делеґата з одним голосом. А де находяться такі відділи не з повним числом членів, то вони мають порозумітися й вислати від себе одного делеґата.

4. Пар. 10. Домагаємося поправити, щоби одиниці не мали права вносити протесту без відома місцевого уряду. Щоб протест проти делеґата був важний він має бути власноручно підписаний більшістю членів, підписаний урядом і засвідчений печаткою та до 14 днів внесений до головної канцелярії. По 14 днях протест не важний.

5. Пар. 232. Домамагаємось поправити, або викинути, бо нема тепер такої особи, щоби задля посмертної виплати тратила собі життя. Трапляються випадки, що хтось наложить на своє життя руку не з доброї волі, але з якихось перешкод, а це буває як не з домашнього непорозуміння, то з невиличимої хороби, котра йому докучить. Тоді його родина не повинна тратити по його смерти всю запомогу, але, коли член уплачував кілька або кільканайцять літ, то мавби У. Н. Союз виплати повну суму його спадкоємцям.

6. Пар. 428. Домагаємось поправити. Коли член поповнив якийсь злочин несповна розуму, а засудять його на довше, як на один рік, а родина оплачує місячні вкладки, то має У. Н. Союз після його смерти виплатити повну суму посмертного його спадкоємцям. Тепер часто трапляється, що невинно засудять, а тому наша орґанізація не повинна в такій хвилі члена видати, але в такім случаю помагати судовій помилці.

7. Пар. 432. Домагаємося змінити в той спосіб, що коли член при вписуванню в членство до У. Н. С. дав неправильно свої зізнання, то він не повинен тратити своє посмертне. Колиб неправильність зізнань виказалась по його смерти, то У. Н. Союз мавби стягнути таку суму, яку він не доплатив після винайдення його віку, а решту посмертного виплатити його спадкоємцям. Богато було таких, що, приїхавши до Америки, при вписуванню його в члени Союза він не знав ані дня уродження, ані місяця, ані року. Цеж не його вина, що його не навчили.

8. Календарі видавати оплачувані, як до сього часу по ціні 30 ц., лиш з добрим матеріялом, бо інакше наша орґанізація тратилаб багато гроша на папір, на плату робітникам, за друк і т. д. Лише домагаємося, щоби не висилати більше чисел, як дотепер, але на жаданнє місцевого секретаря, скільки йому потрібно, щоби не було в родині по 2, 3, 4 календарі. Нема чого без потреби гроші задармо видавати.

9. Щоби часопис „Свобода" виходила на 6 сторінок, щоби було більше місця на просвітні та наукові статті, більше місця для голосу читачів, а так само й на оголошення. Однак домагаємося, щоби лише одно число приходило тій родині, в котрій находиться кілька осіб, що належать до У. Н. С. Багато отримують по кілька чисел в одну хату, а це без потреби.

10. Попираємо Братство св Івана Хрестителя, від. 223 У. Н. С., щоби Братусь був покликаний на слідуючу конвенцію й мав місце оправдатись перед делеґатами, за що його усунено зі становища урядника. Бо буває так, що коли один з членів уряду не погоджується з політикою других членів, йому місця в своїй пресі не дадуть, то тоді він, на жаль, мусить віднестись до другої преси, а за це його усувають.

11. § 268 змінити. Домагаємось, щоби принимати до У. Н. С. в члени Молодечого Департаменту дітей від 6 місяців до 16 літ життя, так, як чужі орґанізації це роблять. Коли помре дитина в часі одного року життя, то мавби молодечий департамент виплатити $200, а коли переходить хто з молодечого департаменту до старших членів, малося би дати такому стипендії. Тоді наша орґанізація придбалаб велике **число** молодих членів.

12. Щоби конвенція розпочиналась, як звичайно, від 8 год. ранком без жадних церемоній, бо справді той час побирає велику суму гроша.

13. Конвенція малаб відбуватися що 4 роки.

14. Шконтруюча комісія малаб вибиратися загальним голосованєм (референдум), а не так, як тепер діється. Екзекутива може покликати своїх прихильників, то тоді, хоч і найшлосяб яке зловживання, то прихильники цього не викажуть.

15. Проєктуємо, щоби приймати до мололечого департаменту дітей без огляду, чи їх родичі є членами нашої орґанізації, бо коли родичі не хотіли, або не хотять розуміти нашої української інституції як Українці, то даймо спромогу порозуміти це їх потомкам, чим зробимо велику прислугу Союзови й зміцниться наш молодечий департамент, бо тепер чужі орґанізації багато забирають наших дітей у свої табори.

16. Проєктуємо, щоби член УНС був допущений на делеґата без ріжниці, чи він є урядником місцевого відділу другої подібної орґанізації, бо коли він здібний до такої праці й люди його поважають, бо він любить як одну, так і другу орґанізацію і її попирає, то може бути делеґатом, лише щоби не був головним урядником.

17. Проєктуємо, щоби членови, котрий належить до нашої орґанізації без перерви в протягу 20 літ, а тепер виїздить поза границі Злуч. Держав, щоби УНС виплатив якусь часть його вкладок.

18. Проєктуємо, що коли член виїздить до краю, а має якусь родину, що хоче за нього платити місячні вкладки, коли він на них запише своє посмертне чи половину, щоб наша орґанізація таке посмертне виплатила.

19. Не маємо на меті критикувати, або похваляти наш уряд УНС.; його робота викажеться на найближчій 17. конвенції, а щоби вибрати цілком новий уряд, як декотрі проєктодавці домагаються лиш задля того, що й другий має таке саме право бути урядником, як і старі, то це не дуже практичне. Однак покаже будучність.

За уряд Бр. св. о. Николая, від. 193 УНС: **А. Магодович**, предс.; **М. Малишевський**, секретар і делеґат; **Ігнатій Скула**, касієр.

Ч. 77.
ГЕРКІМЕР, Н. Й.

Товариство Запорожська Січ, відділ 192 У. Н. Союза, ухвалило слідуючий проєкт на 17-ту конвенцію Українського Народного Союза.

1. Щоби місцеві секретарі були оплачувані з головної каси У. Н. С., бо вони роблять роботу для цілого загалу Українського Народнього Союза.

2. Щоби з головної каси був плачений лікар так, як це роблять американські компанії. Тепер богато стримується приступати до Союза через плачення лікареви.

3. Щоби часопись виходила на 6 сторін, щоби можна було містити більше світських новинок.

4. Щоби діточий маґазин виходив що два тижні, щоби могли наші діти більше освідомлюватися.

5. Щоиб зісталися ті самі старі урядники, бо як старий уряд стоїть на місци, то ліпше орґанізація розвивається.

6. Щоби кождий відділ, без огляду на число членів, мав право висилати делеґата на конвенцію, бо кожлий член Союза платить що місяця на покриття коштів конвенції.

7. Щоби раз зробити конець з Сиротинцем та докінчити роботу, яку розпочато.

8. Змінити 167 параграф статута в тім напрямі, щоби давати запомогу членови, колиб він стратив один або пів пальця, щоби більше побирав допомоги.

9. Щоби часопись видавати і для женщин, котрі самотні стоять в У. Н. Союзі.

10. Календарів У. Н. Союза видавати стільки, скільки відділ кожен буде потребувати. Ця зміна повинна бути, бо тепер відділи богато потерпають, бо члени, що не знають читати, зовсім не беруть календаря, а дехто не хоче, а тому відділ має страту на таких членах.

Мих. Сторожинський, предс.;
Микола Німий, секретар;
Атаназій Чорнобай, касієр;
Іван Німий, делеґат.

ОСЕЛЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ.

Товариство письменників і журналістів ім. Ів. Франка у Львові головним завданням поставило собі придбати відпочинкову оселю для українських письменників. З тією метою Т-во від трох літ зі шкодою для інших своїх статутових завдань громадило фонди, які в другій половині 1928 р. осягнули суму $500 (пятьсот долярів).

З тією, наскрізь недостаточною сумою. Т-во було примушене приступити до купна хати з одноморґовою площею в Ямнім біля Яремча в надвірнянських (гуцульських) горах за суму $3,000 (три тисячі долярів), що разом з коштами винесе кругло $3,300 (в тому сама переносна такса $220).

Кажемо, Т-во було примушене приступити до купна, хоч не було до нього підготоване, тому, що в останніх літах польсько-жидівська буржуазія з корінної Польщі (з б. Конґресівки) почала займати в посідання кожний вільний клаптик у наших горах. Це й спонукало нас негайно використати нагоду, щоби не спізнитися з купном, не вважаючи на нашу непідготованість. З кінцем жовтня купили ми від польсько-жидівської будівельної спілки „Пезет" у Львові згадану вгорі площу з хатою та закріпили це купно правно вступним контрактом, вплативши першу рату у висоті 500 долярів.

Решту ціни купна маємо сплатити до дня 1. квітня 1929 р. В противному випадку наша перша рата пропадає.

Сьогорічний недорід у краю та погіршення господарських відносин, поглиблене відомим погромом українських установ у Львові, творить для нас сумну перспективу щодо спроможности виповнити важке зобовязання, взяте на себе молодим, незасібним Т-вом.

Це й спонукало нас звернутися до українсько-американського громадянства з проханням **допомогти нам виповнити взяте зобовязання та здійснити думку хоч про невелику оселю для українських письменників.**

Ми з тяжким почуттям у серці рішилися звернутися до Вас, наші сердечні американські земляки, знаючи, як часто, а може й не все доцільно, всякі гуртки й орґанізації користувалися Вашою щедрою жертвенністю. Тільки крайна конечність нас до цього примусила.

Віримо, що наш голос найде відгомін у двох великих заокеанських країнах й прохаємо датки й пожертви складати в редакціях ґазет, у яких цей поклик буде поміщений, або посилати до Обєднання чи Земельного Банку Гіпотечного у Львові, Підвалля 7 на вкл. ч. 1141.

За Т-во Письменників і Журналістів ім. Ів. Франка:

М. Галущинський, Д. Долинський, Б. Лепкий, В. Мудрий. Ів. Німчук, Л. Ганкевич, М. Рудницький, В. Стефаник, А. Чайковський, В. Щурат.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

САВТ БРУКЛИН, Н. Й. Бр. св. О. Николая, від. 293, повідомляє отсим всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ за май, з причини свят Великодних, відбудеться в четвер, 2. мая с. р. в годині 7-мій вечером, в гали парохіяльній, 157 — 18-то вулиця. Обовязком кождого урядника і члена явитись на мітінґ і вирівнати свої залеглости. Будуть важні справи до вирішення. — Сем Ниґрич, предс.; Теодор Вальорний, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Укр. Тов. Жеребецька Любов, від. 144, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в четвер, 2-го мая, точно в годині 8-ій вечером, в Укр. Нар. Домі, 217 Іст 6-то ул. Обовязком є кождого члена явитися на сім мітінґу, бо є важні справи до вирішення. Проситься членів принести жертви по 1 дол. на Сиротинець У. Н. Союза за рік 1929. Пригадується інтересованим членам, щоби привели зі собою нових членів, бо будемо приннмати до Товариства і У. Н. Союза без вступного. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости на сім мітінґу. З причини свят Великодних сей мітінґ перенесений на четвер, 2. мая, тому проситься членів не зважати, що се робучий день, а прийти всі як один. Не явившийся член на сім мітінґу, буде караний після статута. — Д. Чайка, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в четвер, 9. мая, точно в год. 7-мій вечер, в Тов. Домі, 102 Joiner St. Справа сих зборів є дуже важна, тож проситься вас конечно прибути, всі як один. Вкладки збиратисьме від 7-ої до 8-ої і по скінченню зборів. Також пригадуємо клич Товариства: один за всіх, всі за одного. — М. Паньків, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

WHAT YOU DO, NOT WHAT YOU KNOW.

Це є загальна ідея молодої, поступової американської нації. Практичний Американець не числиться богато з сим, що хто знає, але кладе вагу на се, що хто може зробити.

Може хтось докладно знати, скільки миль з Ню Йорку до північного бігуна, однак на це не зверне Американець найменшої уваги. Колиж хтось дістанеться до північного бігуна, щось там дослідить, привезе звідтам щось нового, інтересного, тоді тут всі його будуть поважати та ним інтересуватися.

Не словами, а ділами підносяться щораз то висше не тільки одиниці, але й цілі народи, як матеріяльно так і культурно.

Колиб Українські Січові Стрільці й ціла українська армія знали лише те, що нам треба своєї власної й вільної держави, а не були взяли карабіна в руки й не виступили до крівавої боротьби, то не зайшлаб була ніяка зміна.

Колиб ті люде, котрі перші взялись до заснования Українського Народного Союза, були лише стільки знали, що українським еміґрантам в Америці треба такої орґанізації, а не взялися до діла й не започаткували її, ми певно нині не малиб двоміліонової інституції в Америці.

Сорок міліонів Українців знають дуже добре, що ми маємо прекрасні пісні, якими певно ніодна нація не годна похвалитись; одначе колиб Кошиць зі своїм хором не розголосив був тих пісень по світі, то світ певно до нині не знав би про них нічого.

Ось тепер стоїть важна проблема перед українським загалом в Америці: що буде з нашим надходячим поколінням, котре має внедовзі заняти наше місце й перебрати на себе сей тягар, котрий ми несемо, щоби виконати його так, як цього вимагає наш національний інтерес.

Знаємо добре, що ця проблема є тяжка і пекуча, а її не можна залагодити тільки тим, що будемо її знати.

Нам треба конечно братися до діла як найскорше, бо чим довше будемо відволікати цю пекучу справу, тим тяжче буде її виконати, тим більше зазнаємо страти.

Богато Українців є того переконання, що вечірня двогодинна школа є вистарчаюча, щоби наших дітей втримати в українськім дусі. На жаль, це дуже шкідлива думка. Кождий може розуміти, що наша бідненька двогодинна школа, в додатку ще дуже часто з такими професорами, котрі самі богато не знають (кількох знаю особисто), не зможе витримати конкуренції з сильною цілоденною американською школою, котра вивінувана усім тим, чого лише вимагає наука дитини.

Дехто може собі подумати, що я ставлюся ворожо до української школи. Борони Боже! Я вповні годжуся з такою колою й уважаю її як конечну на те; щоби наш будучий Українець чи Українка могли взяти до рук українську книжку, історію чи часопись і довідатися: де й як жив його нарід, як терпів, боровся і за що свою кров проливав. Але зазначую, що ані українська вечірна, ані американська публична цілоденна школа не дасть нашим дітям спромоги видрапатись на вищий щабель, на котрім вони могли би більше й кориснійше працювати для української справи. За всяку ціну нам треба братись до американських висших шкіл, бо лише людина з вищою освітою зможе з найбільшою користю працювати для свого народу, з котрого вона вийшла.

Вища американська школа дасть не тільки ліпші життеві умовини нашим молодим Українцям, але вони будуть мати кращу й більшу спромогу виступати проти кривд свого народу. Ми маємо право потішати себе й вірити, що наш нарід, там на рідній землі, в короткім часі скине з себе це огидне московсько-ляцьке ярмо, однак ми мусимо застановитися над цим: чи не прийдеться нам ще попрацювати кільканайцять, або й кількадесять літ, доки не прийде цілковите звільнення українських земель від ляцько-московських зайдів. Цих кільканайцять, чи кількадесять літ, ми мусимо використати у повнім значінню цього слова.

У цім часі ми мусимо поставити своїх людей на більше відповідальних американських становищах.

Ми мусимо подбати про те, щоби не був один адвокат і один доктор на сорок тисяч Українців, але щоби їх було десятками, тай не тільки докторів й адвокатів, але й професорів по американських високих школах, ґубернаторів, конґресменів, міністрів, а навіть чоловіка, котрому би цілий Білий Дім був до розпорядимости, бож ми бачимо, що в Америці нема нічого неможливого.

Ось возьмім собі примір з теперішнього міністра скарбу Мелона. Батько його приїхав до Злучених Держав зі Шотляндії бідним еміґрантом. Тяжкою працею заробляв він на життя для себе і родини. А вже його син, Андру Мелон, був би зістав вибраний президентом навіть при послідних виборах, як би був цього бажав собі.

Чиж не може статися таке саме „чудо" з нашим будучим Українцем?

Богато доводиться чути від наших Українців, що нема чого журитися нашим будучим поколінням, бо наш Батько — Український Народний Союз зробить цю роботу вповні.

Я вірю, що наш Український Народний Союз зробив до цього часу велику роботу на народнім полі, й певний, що ще відограє велику ролю й у цім напрямі. Однак не можливо обтяжувати одну орґанізацію всіми завданнями, бо вона не буде в силі цих всіх завдань як слід виконати.

Нам конечно треба запрягти до народної роботи й инші, хоч би менші орґанізації, котрі до цього часу з якихсь причин не проявляли більшої активности. Перше місце по У. Н. Союзі повинні взяти на себе українські ситизенські клюби щодо роботи для загально національного добра. Вони є зорґанізовані по всіх місцевостях, де тільки живе кілька Українців, а по більших містах є по кілька таких клюбів. Їх треба доконче обєднати. І будьмо певні, коли діловиті Американці побачать, що ми не тільки знаємо богато говорити й радити, але й творимо діла, котрі приносять користь не тільки для української справи але й для американського загалу, то будуть з нами числитися, як з народом гідним попертя й поваги.

Тож до злуки й до праці!

Василь Яворський.

ЗАЯВА.

ДО ТОВАРИСТВ В НЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦІ.

На відбувшихся зборах дня 18-го квітня 1929, в Укр. Нар. Домі, в місті Ню Йорку, рішили делеґати 17-тої гол. конвенції У. Н. Союза подати до загального відома, щоби всі нюйорські і околичні Товариства, котрі беруть участь в ювилейнім поході, були ласкаві враз з прапорами і відзнаками як було сказано в Свободі, явитися точно в годині 11.30 рано коло фери **Cortland St. Ferry на нюйорськім боці**, щоби всі разом могли рушити на другий бік, то є до Jersey City, N. J. З окрема проситься відділових урядників, щоби подбали в своїх відділах, аби кождий член вирушив, як один, на сей похід. Се є наш святий обовязок, бо друга нагода не так скоро прийде. 99,04,7

ЗА КОМІТЕТ.
Ілія Гузар, Семен Кучма, Н. Яськевич.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

АНСОНІЯ І ДЕРБІ, КОНН.

Віче в справі „Рідної Школи".

Заходом Комітету Злучених Українських Товариств, Братств та української католицької парохії відбулося в неділю 14. квітня ц. р. віче в церковній галі при Шорт ст. День 14. квітня буде довго в памяти нашої громади, бо в той день ми почули голос старого краю від делегата „Рідної Школи", гром. Л. Ясінчука. Наша громада запросила до себе дорогого гостя, щоби від нього довідатися про становище нашої „Рідної Школи" в краю та в міру наших сил прийти їй на допомогу. Предсідатель Центрального Комітету, д. Яремій Короташ, отворив віче о 3-ій годині пополудни і пояснив коротко ціль і значіння віча в справі „Рідної Школи" і предложив на предсідателя віча о. Олександра Ротка, на що всі присутні згодилися. о. Ротко занявши своє місце подякував за довіря і покликав на секретарів дд. Григорія Патинка й Івана Неця. В короткій промові предсідатель представив, як то наші вороги стараються спольщити наш український нарід через його дітей при помочи ворожої нам школи. Америка дає 3/4 своїх видатків на шкільництво. І ми як громада обовязані помогти „Рідній Школі" в старому краю. Під кінець промови предсідатель привитав теплими словами дорогого гостя, горм. Л. Ясінчука.

Гром. Л. Ясінчук, передавши щирий привіт українським іміґрантам в Америці в імени „Рідної Школи", представив у своїм рефераті всі сторони українського життя на землях під Польщею, а зокрема діяльність „Рідної Школи". Ми мусимо творити національну силу й на будуче. А таку силу можемо витворити при допомозі доцільного виховання в „Рідній Школі". Тому нам треба підтримати „Рідну Школу", бо вона стане підвалиною української держави.

По рефераті на зазив о. Ротка присутні зложили свої датки на суму $179.00.

По збірці пред. о. Ротко подякував всім присутним за їх щиру жертву, а шановному делеґатови за такий основний реферат, з якого вдоволені всі учасники.

Григорій Патинок,
Іван Нецьо, секретарі віча.

Він: Уявіть собі, пані, я читав таку думку, що діти ґеніїв дуже часто бувають ідіоти:

Вона (наївно): Чи ваш батько не був припадково ґенієм?

Теперішні дівчата. — Ні, ні! Не позволю вам, пане, поцілувати мене. Рі-шу-чо! Хіба, що ви заспите мене хльороформом — але це було би насилля. (По хвилі): До речі. Маю саме вдома фляшчинку з хльороформом. Стоїть на поличці в лазничці.

Губка є в клопоті: — Женитися, чи ні? Я певний, що як би моя небішка жінка жила, то напевно відраджувала би мені женитися вдруге.

